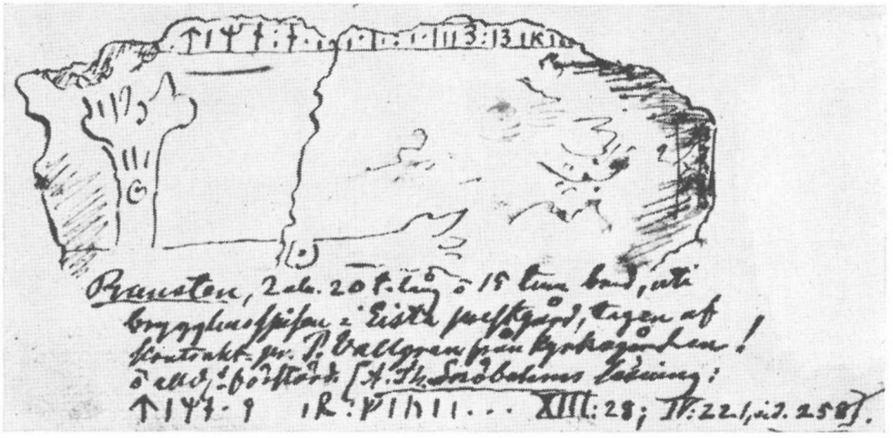

Fig. 65. Runsten från Eksta sn, sannolikt G 73. Efter teckning av P. A. Säve i hs R 623: 5.

G. Wallin (*Analecta Gothlandica* 1, s. 671): »Eista. På Kyrkjogården.

dominum : kumetum : sbiritum : meum : retemisti : me tomine : teus : feritatis :»

Om dess form och utseende är ingenting bekant. Inskriften är på latin (möjligen med undantag av två ord i början, som endast finnas hos Linnæus):

»Herre ... min ande. Du har förlossat mig, Herre, sanningens Gud.»

I P. A. Säves samlingar (S 170 II: Ejsta och Sproge) finns en »Runteckning å en spishäll i Ejsta Prestgård», signerad J. Gottberg 1877. Säves anteckningsbok från detta år (hs R 625: 12) innehåller följande (s. 9): »*Run-häll* (uti prestgårdens Brygghus-spis i Ejsta), nästan eller h. o. h. förstörd; längd 5 fot 5 tum, bredd 2 fot o. 4 tum — säkerl. ditlagd i prosten P. Wallgrens tid»; med en teckning (s. 28). I Säves *Gotländska samlingar* (hs R 623: 5) har anteckningen fått följande lydelse: »Runsten, 2 aln. 20 t. lång o. 15 tum bred, uti brygghusspisen i Ejsta prestgård, tagen af kontraktpr. P. Wallgren från kyrkogården! o. alldeles förstörd.» Också här finns en teckning (fig. 65).

Det är tydligt, att Säve icke själv har sett stenen i Eksta prästgård, utan har fått sina uppgifter från skolläraren Joh. Gottberg (den 22/6 1877). P. Wallgren var kyrkoherde i Eksta 1833–56.

Det förefaller icke osannolikt, att detta fragment, som numera är förkommet, har varit samma sten som G 73.

74. Eksta kyrka.

Pl. 26.

Litteratur: P. A. Säve, Reseberättelse 1864 (ATA), s. 152, Gotland 1864 (hs S 40 n i UUB), s. 36; O. v. Friesen, Anteckningar 1936 (UUB).

Gravsten av ljusgrå, nästan vit kalksten, med avfasade kanter. Den ligger numera på kyrkogården utanför korväggen, öster om koret, mellan de båda nutida gravhällarna över släkten Kolmodin. Längd 1,29 m, bredd 0,54 m.

Stenen inflyttades år 1943 från kyrkogården, där den förut hade legat vid södra kyrkogårdsmuren, till sakristian, där den placerades under fönstret på södra sidan. Den har sedermera flyttats till sin nuvarande plats.

P. A. Säve meddelar i sin *Reseberättelse* 1864 följande: »Runsten(?), 2:4 lång, 20 o. 21 tum bred samt 6 tum tjock, s. å kyrkogården upplagd till säte vid kyrkogårdsmuren, och med mycket otydliga run-streck.»

O. v. Friesen: »28/7 36 låg vid kyrkogårdsmurens s. mur en liten gravsten med avfasade kanter och ett enkelt illa utfört olikarmat kors med spår av runor i korset, alla mycket hårt vittrade och ingen fullt säkert läsbar.»

På stenens övre yta finns ett ristat kors i enkelt utförande. På korsarmarna och korsfoten finnas spår av skrift, hårt vittrad. Först efter upprepade granskningar ha vi kommit till övertygelsen, att skriften åtminstone delvis har varit runor. Endast 4 runor på korsfoten ha vi funnit läsbara och någorlunda säkra.

Inskrift:

... ek ... b - - u ...

Rondarve och Tomsarve, Eksta sn.

Runristad sten (»förfliss») från Urgude, Sproge sn, flyttad till Tomsarve och senare till Rondarve i Eksta sn, nu i Gotlands Fornsal. Se ovan G 70.

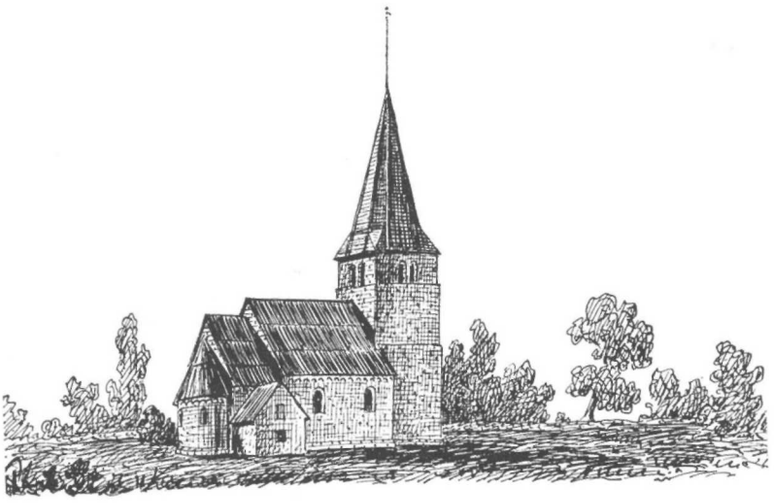

75. Levide kyrka.

Pl. 22.

Litteratur: A) L 1769, S 134. J. H. Wallman, Öländska och gothländska fornlemningar, 1830 (ATA), fig. 33; Kyrkoinventarium 1830 (ATA); P. A. Säve, Gotland 1864 (hs S 40 n i UUB), s. 94, Reseberättelse 1864 (ATA), s. 207; Fr. Bergman, Inventering å forntida minnesmärken i Lefvide Pastorat (Landsmålsarkivet, Uppsala, acc. 197: 70); O. v. Friesen, Anteckningar 1936 (Register 2, nr 142; UUB); Handlingar i ATA 1957 nr 2760. — B) Kyrkoinventarium 1830 (ATA); P. A. Säve, Reseberättelse 1864 (ATA), s. 207; Fr. Bergman, Inventering å forntida minnesmärken i Lefvide Pastorat (Landsmålsarkivet, Uppsala, acc. 197: 70).

Äldre avbildningar: A) Wallman, teckning (a. a. fig. 33; även i Liljegren, Fullständig Bautil: L 1769); P. A. Säve, teckning (Reseberättelse 1864, s. 207, hs S 40 n s. 94, S 170 II i UUB); O. v. Friesen och J. W. Hamner foto 1936 (ATA).

Två fragment av en gravhäll. Det ena (A) finns i en nisch bakom altaret och utgör den inre väggen i nischen. Längd omkring 60 cm, bredd omkring 38 cm. Det andra (B) sitter som taksten överst i första avsatsen av torntrappan. Det är inmurat och svåråtkomligt. Längd 67 cm, bredd 47 cm.

Grå kalksten. Runorna stå infällda i ett utsparat (upphöjt) band på den släthuggna stenytan. De äro djupt huggna och mycket tydliga. Ingen ornamentik finns. Stenens yta innanför det upphöjda skriftbandet är alldeles slät. En huggen, rak linje går på fragmentet B 23 cm utanför skriftbandet.

I *Kyrkoinventarium* 1830 finnas följande anteckningar: »Bakom Altaret vid foten i ett concaft rum befinnes en sten, som synes vara ditlagd, med följande Runska bokstäfver: **moþur ofaihr ku**. — I trappan som bär opp till tornet finnes följande runor: **tr lit yfir botiauþk k ...**». (Dessa anteckningar äro ordagrant återgivna av Fr. Bergman a. a., som sålunda icke har någon självständig uppgift.)

Carl Säve har år 1844 icke hittat någondera stenen. Men hans broder P. A. Säve har 1864 återfunnit fragmentet A och meddelar en teckning (fig. 67). Däremot icke fragmentet B: »Runstenen, som efter uppgift skall finnas uti torn-trappan, hittades ej.» Även v. Friesen uppger det 1923 och 1936 som förgäves eftersökt. Det återfanns år 1961 på den i kyrkoinventariet uppgivna platsen.

De båda fragmenten ha sannolikt tillhört samma runristade häll. Fragmentet B skall sannolikt läsas före fragmentet A, men de passa icke direkt tillsammans.